

Základní škola a Mateřská škola Řepiště, příspěvková organizace

Preventivní strategie šikany

Úvod

Škola má ze zákona jednoznačnou odpovědnost za vytváření a udržování bezpečného prostředí, za ochranu žáků a jejich zdraví a za předcházení vzniku jakýchkoliv forem rizikového chování na škole, tedy i šikany. Ředitelka školy má zároveň odpovědnost za zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pro své zaměstnance, tedy také za prevenci šikany zaměřené na učitele.

Mezi povinnosti všech pedagogických pracovníků mimo jiné patří chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních. Svým přístupem k výchově a vzdělávání vytvářet pozitivní a bezpečné klima ve školním prostředí a podporovat jeho rozvoj. (§22b zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů).

Šikanování je mimořádně nebezpečná forma násilí, může zůstat dlouho skrytá, a i při relativně malé intenzitě šikany může u jejích obětí docházet k závažným psychickým traumatům s dlouhodobými následky a k postupné deformaci vztahů v kolektivu. Vzhledem k tomu, že se šikana v zárodečných fázích vyskytuje v téměř každé škole, je potřeba věnovat tomuto jevu zvláštní pozornost.

Za základ prevence šikanování je ve škole důležitou podmínkou budování vstřícných, otevřených a respektujících vztahů mezi žáky, pedagogy i rodiči. Především je důležitá podpora empatie, tolerance a vědomí sounáležitosti. Jasně stanovená pravidla řešení rizikových situací a otevřená komunikace pomáhají vytvářet bezpečné prostředí v naší škole.

Definice šikany

Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j. MSMT-21149/2016 charakterizuje šikanu takto:

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností obětí, nepřijemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese.

Základní formy šikany

- PŘÍMÁ**
- fyzická např. bití, plivání, tahání za vlasy
 - verbální např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, náboženství, výhrušky, násilné a manipulativní příkazy

- neverbální např. urážlivá gesta a zvuky, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek

NEPŘÍMÁ - má za cíl způsobit emocionální a psychické utrpení. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení.

Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci, izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení, ponižování před ostatními žáky i pedagogy.

KYBERŠIKANA- elektronická šikana - jedna z nejčastějších forem šikany. Může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele, prezentace ponižujících videí na sociálních sítích, prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod.

Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je maximálně několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Stádia šikanování

První stádium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a neuznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stádium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stádium(klíčový moment) Vytvoření jádra agresorů

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito širitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stádium: Většina přijímá normy agresorů

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě, aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stádium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Chování zaměnitelné se šikanou

V praxi je nejtěžší odlišit šikanování od škádlení. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agrese neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.

Šikanou není ani tzv. vyprovokované násilí, kdy menší, slabší děti druhé nepříjemně provokují, doráží na ně slovně i fyzicky, až dojde k více méně odpovídajícímu trestu. Co tedy na první pohled vypadá jako šikana, může být pouze odvěta.

Škádlení: Škádlení patří k rovnocenným, kamarádským nebo partnerským vztahům. Je chápáno jako projev přátelství. Za škádlení se považuje žertování (popichování, zlobení) za účelem dobré nálady a není v něm vítěz ani poražený. Záměrem je vzájemná legrace, radost, dobrá nálada. Dítě není zvýšeně zranitelné a přecitlivělé. Obě strany mají možnost obhájit své osobní teritorium. Vzájemné vnímání a respektování verbálních i neverbálních limitů. Při divočejším škádlení žádný nepoužije své plné síly nebo silnější mírní své akce. Dítě se může bránit a škádlení opětovat, případně ho může zastavit a vystoupit z něho, nemá pocit ponížení, necítí se trapně. Není bezmoc, nálada je pozitivní.

Šikana: Šikanování patří do násilných a závislostních vztahů. Za šikanování se považuje, když jeden nebo více žáků úmyslně a opakovaně ubližuje druhým. Dítěti někdo, komu se nemůže ubránit, dělá, co je mu nepříjemné, co ho ponižuje nebo to prostě bolí. Záměrem je ublížit, zranit a ponížit. Je typická bezbrannost, oběť se neumí, nemůže či nechce bránit. Silnější strana nebere ohled na slabšího. Oběť dává najevo, že je jí to nepříjemné, útočníci pokračují dál. Pokud se dítě brání, nebo dokonce „legraci“ oplatí, je tvrdě potrestáno. Je

zesměšňováno a ponižováno. Cítí bezmoc, strach, stud, bolest. Má pochybnosti o sobě, nedostatek důvěry, úzkost, deprese, a také strach ze školy.

Varovné signály pro šikanování

PŘÍMÉ - je potřeba je neprodleně řešit

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským, nenávisným, pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmouvání učitelům apod.

NEPŘÍMÉ - jednotlivě mohou mít i jiné příčiny, ale je vhodné zvýšit pozornost

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- má zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci, odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svou pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- má odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Signály pro zákonné zástupce:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechut' dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo)• ztráta chuti k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem

- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálady
- odmítá se svěřit s tím, co ho trápí
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma, své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku

Šikana učitele:

Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statutem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statutem a formální autoritou.

Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorech, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Ochrana dětí před šikanou v mateřské škole:

Šikana se může objevovat už v mateřské škole. Vyskytují se tam prvky šikany a spíše její zárodečná stadia. Nicméně skrytá a neléčená počáteční šikana působí i zde velké škody a trápení, které zasáhnou děti, rodiče i pedagogy.

Škola musí zabezpečit minimální požadavky na ochranu dětí před šikanou. Po odborném a bezpečném rozkrytí šikany pedagog zvolí podle situace vhodný způsob nápravy, např. rozhovor s dítětem, které ubližuje, práci se skupinou, rozhovor se zákonnými zástupci agresora.

Spolupráce s rodiči:

Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj. Rodičovskou odpovědnost týkající se osoby dítěte vykonávají rodiče způsobem a v míře odpovídající stupni vývoje dítěte. Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Dokud se dítě nestane svéprávným, mají rodiče právo usměrňovat své dítě výchovnými opatřeními, jak to odpovídá jeho rozvíjejícím se schopnostem, včetně omezení sledujících ochranu morálky, zdraví a práv dítěte, jakož i práv jiných osob a veřejného pořádku. Rodiče pak mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.

Škola hned na začátku školního roku informuje rodiče o programu proti šikanování.

Primární prevence v naší škole:

- školní řád
- třídnické hodiny
- třídní pravidla
- pravidla družiny
- pedagogický dohled o přestávkách, v jídelně
- spolupráce s rodiči
- školské poradenské pracoviště
- spolupráce s okresním metodikem prevence
- spolupráce s OSPOD
- preventivní besedy
- besedy s městskou policií
- projektové dny
- celoškolské kulturní a společné akce
- besídky pro rodiče
- zájmové kroužky
- volnočasové aktivity pro žáky

Krizový plán

Kdy má třídní učitel nebo metodik prevence začít vyšetřovat?

- rodiče oznámí podezření na šikanování nebo žádají o vyšetření týrání jejich dítěte
- dojde k „provalení“ šikanování (učitel je svědkem fyzického útoku, oběť má viditelná zranění)
- oběť nebo její kamarád případ nahlásí učiteli
- při nepřímých varujících signálech, kdy žák vysílá skryté signály o pomoc (žák vchází do třídy s učiteli, postává osamoceně, nemá kamaráda, je smutný, ustrašený, má nadměrnou absenci, náhle se mu zhorší prospěch,...) nebo při známkách subtilního násilí a manipulace (žák je přehlížen, odmítán, dostává příkazy a snaží se jim vyhovět, ostatní mu ničí věci a je terčem různých žertíků, třída se mu směje, nadává mu, ostatní do něj strkají, „dobrovolně“ jim dává svačinu).

Při hodnocení projevů vždy posuzujeme, zda jsou přítomny znaky šikanování: samoučelnost agrese a nepoměr sil.

Odhad závažnosti šikany

Než začneme vyšetřovat, musíme rozeznat, o jak složitý problém jde a zda se nejedná o nějakou neobvyklou formu šikany.

Počáteční stadium

Oběti otevřeně mluví o tom, co se jim stalo a kdo je šikanoval.

Svědkové vyjadřují nesouhlas (i před agresory) a bez většího strachu vypovídají, projevují soucit s obětí. Agresori nejsou vnímáni jednoznačně pozitivně. Skupina je málo soudržná, nespolupracující.

Pokročilé stadium

Oběť je ustrašená, nechce prozradit, kdo jí ublížil.

Svědkové odmítají vypovídat, někdy přiznávají, že to mají zakázané, násilí agresora popírají nebo ho bagatelizují. Oběť kritizují, říkají, že si to způsobila sama.

Členové skupiny agresory brání, chválí je, hledají pro ně polehčující okolnosti.

Ve skupině je těžká atmosféra strachu, napětí a nesvobody.

Kroky při řešení počáteční šikany (stadium 1-3)

1) Rozhovor s informátory a oběťmi – vytvoření vnějšího obrazu šikanování

Měli bychom pečlivě zdokumentovat odpovědi na otázky:

Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?

Kdo je agresor, popřípadě kolik je agresorů, kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník a kdo je obětí i agresorem?

Co, kdy, kde a jak dělali agresoři konkrétním obětem?

K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?

Jak dlouho šikanování trvá?

V případě, že je informátorem rodič, nesmíme jeho výpověď zpochybňovat, ale věc neodkladně řešit. Domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte a naznačit příští kroky.

V případě, že je informátorem sama oběť, je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci a abychom ji ochránili před agresory.

2) Nalezení vhodných svědků

Vybereme žáky, kteří s obětí kamarádí nebo ji alespoň neodmítají, žáky, kteří jsou nezávislí na agresorech.

3) Individuální, případně konfrontační rozhovor se svědky – nikdy ne konfrontace agresorů a obětí!

Důležité je, abychom rozhovory organizovali tak, aby o nich druzí nevěděli.

4) Ochrana oběti

Po celou dobu vyšetřování je nutné ochránit oběť. Zvýšit dozor, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte, v nutném případě nechat dítě doma.

5) Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

Následuje až po shromáždění důkazů! Slouží k zastavení agrese. Upozorníme je, že při jakémkoli náznaku šikanování bude jejich potrestání přísnější, případně bude nahlášeno policii. Naopak, pokud budou mít snahu napravit situaci, může to zmírnit kázeňská opatření.

Vedení rozhovoru:

a) Zahřívací předkolo

- slouží k navození atmosféry

- u svědků – podpora, povzbuzení, zajištění pocitu bezpečnosti, ujištění o neprozrazení jejich spolupráce

- u falešných svědků a agresorů – práce s citovým napětím, navodit moment překvapení, šokovat, předkládat důkazy a detailní popisy jeho role při šikanování

b) Monolog

- výslechová praktika „zapletení do vlastní lži“

- svědek nebo obviněný agresor musí souvisle vyprávět o tom, co se dělo

c) Dialog

- kladení otázek vyšetřovanému žákovi a jeho odpovědi na ně

- práce s citovým napětím, princip „přitlačení ke zdi“ – nabídka polehčujících okolností, když se přizná, v případě dalšího lhaní bude nekompromisně tvrdě potrestán

- rozvracení křivé a lživé výpovědi prostřednictvím rozporů, práce s přeřeky

- práce s vnitřním konfliktem – přesvědčování o zbytečnosti a nevýhodnosti lhaní, „brnkání na citlivou strunu“

d) Konfrontace

- při obtížnosti vyšetřování konfrontace mezi svědky, nebo zcela výjimečně mezi agresory

6) Realizace vhodné metody:

a) metoda usmíření - záměrem je vnitřní proměna vztahů mezi oběťmi a agresory. Trestání se nekoná. Místo toho nastupuje řízené společné hledání nápravy v neformální atmosféře.

b) metoda vnějšího nátlaku - záměrem je přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem. Jde o ochranu skupiny jako celku.

Posloupnost vedení jednání výchovné komise:

- seznámení rodičů s problémem
- postupné vyjádření pedagogů
- vyjádření žáka
- vyjádření rodičů
- rozhovor komise za zavřenými dveřmi
- seznámení rodičů a žáka se závěry jednání

Nápravná opatření:

- napomenutí a důtka třídního učitele
- důtka ředitele školy
- hodnocení sníženou známkou z chování
- realizace individuálního výchovného plánu agresora

7) Rozhovor s rodiči oběti

Úkolem je informovat rodiče o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních

8) Práce s celou třídou

O způsobu potrestání agresorů informujeme celou třídu. Je třeba s touto třídou nadále pracovat, rozvíjet kamarádké a bezpečné vztahy. Můžeme se také obrátit na odborníky – Středisko výchovné péče, PPP...

Rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování

Časovým prostorem třídního učitele pro uskutečňování programu jsou společné hodiny. Měly by mít odlišný charakter než vyučovací hodiny. Prostorové uspořádání by mělo být kruhové, aby všichni členové na sebe viděli. Obsah setkání by měl zahrnovat: zahájení, hry, téma dne a kolečko připomínek a dotazů. Prvním úkolem setkání je postupné přijetí pravidel podporujících spolupráci a kamarádství (včasný příchod, aktivní účast, otevřenost a upřímnost, pravdomluvnost, ukázněnost, závaznost rozhodnutí).

Dalším krokem je vytvoření specifických pravidel zaměřených na zabránění přímé i nepřímé šikaně s cílem: Šikanování nebude trpěno. Významným krokem je také vytvoření aktivní třídní rady.

Postup při pokročilé šikaně (stadium 4-5) a nestandardní šikaně

Počáteční kroky

- překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti
- domluva učitele, který odhalil šikanu, metodika prevence, výchovného poradce a případně dalších pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování (přerušit výuku, zajistit dohled ve třídě, zamezit komunikaci mezi dětmi)
- zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi – rozdělit agresory
- pokračování v podpoře a pomoci oběti : v případě vážnějšího zranění zajistíme lékařskou pomoc, co nejdříve informujeme rodiče

- poskytnutí podpůrné péče (navodíme pocit ochrany a bezpečí, je-li to možné, klademe otázky ke zmapování vnějšího obrazu)
- ohlášení věci policii

Další kroky:

Školní poradenské pracoviště začne s vyšetřováním šikanování podle kroků 1-8 při vyšetřování počáteční šikany.

Postup při kyberšikaně

I když prostor kyberšikany přesahuje hranice školy, zabývat se jí musíme ve všech případech, kdy se o ní dozvíme. V případě, že kyberšikana zasahuje naše žáky a děje se v době výuky, musíme zajistit přímou léčbu (podle stadia a formy zvládne řešení škola sama, nebo si povolá odborníka) Jestliže kyberšikana našich žáků neprobíhá při výuce a na půdě školy, potom šikanu přímo neřešíme. Ohroženým žákům poskytneme pomoc radou, jak se mají bezprostředně chránit, jak zajistit důkazy a na koho se mají obrátit (PPP, Policie ČR, OSPOD atd.)

Snahou je minimalizace dopadu incidentu na oběť, zajištění potrestání viníků a zvýšení šance, že se incident nebude v budoucnu opakovat. Toho však lze dosáhnout pouze aktivní spoluprací školy a rodin agresora a oběti, a zejména aktivní prací s konkrétní třídou, v níž k incidentu došlo.

Postup řešení kyberšikany je specifický a odpovídá rozdílům mezi tradiční šikanou a kyberšikanou. Pachatel může být např. anonymní, kyberšikana může probíhat v uzavřeném prostředí, kyberšikana probíhá i mimo školu a je třeba chránit oběť i mimo školní vyučování.

1.Podpora oběti a zajištění jejího bezpečí - zklidnit oběť, odstranit závadný obsah z internetu

2. Zajištění co nejvíce důkazních materiálů - před samotným smazáním materiálů je však nutné zajistit dostatek důkazů – pořídit si snapshoty s důkazním materiálem, stáhnout dané internetové stránky do lokálního počítače, zajistit seznam žáků, kteří se stali publikem kyberšikany. Je vhodné kontaktovat odbornou instituci (např.www.e-bezpecni.cz)

3. Vyšetření incidentu - kde incident probíhal, jak dlouho trval, kdo se do něj zapojil, jaký dopad měl na oběť, jakými technickými prostředky lze útok zastavit apod.

4. Informování rodičů - je nutné informovat rodiče oběti i rodiče agresora. Vysvětlíme rodičům, jaký bude postup řešení na úrovni školy.

5. Konečný verdikt a informace - po vyšetření celé situace je nutné trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí (např. PČR, OSPOD, PPP..) a dalších subjektů (např. rodičů).

6.Zvolení odpovídajícího opatření - u méně závažných forem např. besedy, přednášky, u závažnějších pak metoda usmíření nebo vnějšího nátlaku.

7.Realizace preventivních opatření - např. projektové dny zaměřené na prevenci, materiály pro podporu prevence, prostřednictvím tzv. hraní rolí v rámci běžné výuky či mimo ni, posilování dobrých vztahů mezi žáky apod.

Režim proti šikanování

Třídní učitel během celého roku sleduje vztahy mezi dětmi ve třídě. Pedagogičtí pracovníci důsledně vykonávají dozor nad žáky o přestávkách ve škole a v jídelně. Pro dojíždějící žáky je možné zajistit dohled v učebně školy.

Třídní učitelé oznámí žákům na koho se v případě nutnosti mohou obrátit – třídní učitel, metodik prevence, školní psycholog, výchovný poradce. Ve školním řádu jsou jasně stanovena pravidla chování včetně sankcí za jejich porušení.

Pro potrestání agresorů bude využito těchto opatření:

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele
- snížení známky z chování
- přeřazení do jiné školy
- realizace individuálního výchovného plánu agresora

Seznámení rodičů

Rodiče budou seznámeni s touto problematikou prostřednictvím třídních schůzek, webových stránek školy.

V Řepištích 1.9.2022

Účinnost od 1.9.2022

Platnost od 1.9.2022

ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA
ŘEPIŠTĚ
příspěvková organizace
Mírová 56, 739 31 Řepiště
DIČ: CZ75029278 tel.: 558 671 940

Vypracovala Mgr. Jana Šnajdrová, metodik prevence

Mgr. Martina Bastová , ředitelka, výchovný poradce

Použitá literatura

1. Bendl, S *Prevence a řešení šikany ve škole. 1. vydání. Praha: ISV nakladatelství, 2003*
2. Čapek, R.: *Třídní klima a školní klima. Praha: GradaPublishing, 2010*
3. Kolář, M. *Nová cesta k léčbě šikany 1. Vydání. Praha: Portál, 2011*
4. Miovský, M., Gabrhelík, R., Charvát, M., Šťastná, L., Jurystová, L. & Pavlas Martanová, V. (2015) *Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny*
5. Miovský, M., Adámková, T., Barták, M., Čablová, L., Čech, T., Doležalová, P. et al. (2015). *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny*
6. Miovský, M., Aujezká, A., Burešová, I., Čablová, L., Červenková, E., Jírová Exnerová, M. et al. (2015) *Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi (2nd ed.). Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze v Nakladatelství Lidové noviny*
7. Kolář M. *Bolest šikanování, Portál, s.r.o., Praha 2001*
7. Miovský, M., Skácelová, L., Čablová, L., Veselá, M., & Zapletalová, J. (2012). *Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy. Praha: Univerzita Karlova v Praze & Togga.*
8. Kolář M. *Bolest šikanování, Portál s.r.o., Praha 2001*

Webové odkazy

1. <http://www.minimalizacesikany.cz/> - šikana
2. <http://www.e-bezpeci.cz/> - nebezpečné komunikační praktiky
3. <http://www.bezpecne-online.cz/> - nebezpečné komunikační praktiky
4. <http://www.etickavychova.cz/> - portál pro etickou výchovu
5. http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded_/metodika_6.pdf - metodika Práce s třídním kolektivem
6. <https://www.scio.cz/> - Nápadník pro podporu dobrých vztahů ve třídě – Třída v pohodě